

Koppers' Corner

Gerard Koppers is het 'wandeland geheugen' van de brandweer. Van jongs af aan houdt hij zich bezig met de brandweer en de geschiedenis. In de loop der jaren heeft hij vele boeken en artikelen geschreven, lezingen gegeven en is hij gids bij stadswandelingen.

In Sitrap neemt hij je mee in het roemrijke verleden van de brandweer in Amsterdam-Amstelland.

1

2

3

4

5

6

7

- 1 Op 9 december 1963 toonden de gaande en komende havenblusboten nog één keer hun kunnen. Van de stoomspuit 'Jason' is alleen de pompmachine bewaard gebleven in het brandweermuseum Hellevoetsluis. Foto: archief brandweer
- 2 Al op 1 juni 1964 kon de nieuwe 'Havendienst 1' bij een grote brand aan de Nieuwe Vaart laten zien wat hij in zijn mars had. Foto: Stadsarchief
- 3 Binnen vijf jaar had de 'HD-1' een broertje in de vorm van de vrijwel identieke 'Jason', later ook 'HD-14' genoemd. Foto: archief brandweer
- 4 Bij de kolossale pakhuysbrand in september 1948 in koelhuis 'Amerika' werd de sleepboot/ijsbreker 'IJsbeer' van de havenbedrijven ook ingezet. Foto: NBDC
- 5 Veel sleepboten van de bekende rederij Goedkoop in Amsterdam waren ook uitgerust met blusinstallaties en daar kon altijd een beroep op worden gedaan. Foto: collectie Gerard Koppers
- 6 Kunstschilder Maarten Welbergen maakte een prachtig schilderij van de tankbrand bij Comos in november 1969, waarop de inzet van de beide Havendienstboten en een boot van Goedkoop te zien is. Foto: Maarten Welbergen
- 7 De tweede generatie brandblus/patrouillevaartuigen 'Hephaistos' en 'Poseidon' gebroederlijk aan de steiger van de Havendienst. Foto: Gerard Koppers
- 8 Bij de brand op de 'Willem van der Zwan' in de haven van IJmuiden op 30 januari 2007 werden ook de Amsterdamse blusboten ingezet. Foto: NBDC
- 9 De nieuwe generatie brandblus/patrouilleschepen én het blusponton 'Cerberus' waren te zien bij de grote brand aan de Westhavenweg op 22 april 2017. Foto: Thijs Gras
- 10 De 'Cerberus' of 'Port of Amsterdam 14' (herinnering aan de HD-14?) werd op 16 maart 2016 in gebruik genomen door Ille Stelstra van de brandweer en Marleen van de Kerkhof van het Havenbedrijf. Foto: Brandweer AA
- 11 De machtige Williams-waterkanonnen van het AMAS worden regelmatig beproefd, zoals hier op 25 oktober 2014 bij het EBA. Foto: Rob Jastrzebski

Samenwerking in de haven is van alle tijden

Tekst Gerard Koppers

Volgend jaar gaat de Gezamenlijke Brandweer Amsterdam (GBA) van start, een samenwerking van het Havenbedrijf, de brandweer en de grote bedrijven in het Westelijk Havengebied. Dat lijkt heel nieuw maar zestig jaar geleden was er al een innige samenwerking.

Einde van de blusboot 'Jason' De Amsterdamse brandweer had sinds 1904 speciaal voor de haven een krachtige, drijvende stoomspuit, genaamd 'Jason'. Bij veel roemruchte branden in de haven gaf Jason blijk van zijn kunnen met een pompcapaciteit van 12.000 liter per minuut. Maar aan het einde van de jaren vijftig begon de leeftijd mee te tellen en het onderhoud veel geld te kosten. Door de toegenomen brandveiligheid op schepen en bij bedrijven was er nauwelijks werk voor Jason. In 1958 rukte de boot nog maar vier keer uit en in 1959 zeven keer.

Toenmalig brandweercommandant Riedel, afkomstig van de Koninklijke Marine, was zeer goed thuis in maritiem Amsterdam en toen de havenmeester begon over de vervanging van de patrouilleboot 'Havenpolitie I', ontstond het idee om een combinatievaartuig te creëren.

Jason en Vulcanus Het nieuwe vaartuig werd bemenst door de Havendiensten en bij brand kwamen er brandweermensen op om het vaartuig om te toveren tot blusboot. Op 30 oktober 1963 nam burgemeester Van Hall tijdens een feestelijke proefvaart de boot over van de bouwers. De boot kreeg de naam 'Havendienst 1' (HD-1). Na enkele maanden opleiden en oefenen werd het schip officieel in dienst gesteld op 9 december 1963 en op dat moment was het afgelopen voor de oude Jason.

De HD-1 kreeg het druk want in 1964 moest er 29 keer uitgerukt worden. Al snel werd de noodzaak gevoeld tot een tweede brandblus/patrouillevaartuig. In 1968 leverde de bouwer een vrijwel identiek schip af dat om nostalgische redenen 'Jason' werd gedoopt maar ook 'Havendienst 14' heette. Omdat de nieuwe blusboot twee namen had, kreeg de HD-1 ook een tweede naam en werd 'Vulcanus' gedoopt.

Samenwerking door de jaren heen In de jaren veertig bleek na de strenge winters dat er een sterke ijsbreker

nodig was. De samenwerkende havenbedrijven kochten destijds de sleepboot 'IJsbeer'. De jaren zestig en zeventig beleefden een opleving van branden in het havengebied, terwijl de westelijke havens van Amsterdam onstuimig groeiden door de vestiging van grote bedrijven. Daarom was het nodig samen te werken met mogelijke partners die bij grote branden konden ondersteunen. De traditionele sleepbootbedrijven beschikten doorgaans over boten met blusinstallaties en een paar petrochemische bedrijven zagen het nut wel in van gezamenlijke schuimpools. Niet alleen in de Amsterdamse haven, zelfs tot aan de havenmond in IJmuiden, werd op nautisch gebied samengewerkt en kreeg de Amsterdamse havendienst de verantwoordelijkheid voor de veiligheid daar.

Vernieuwing Vulcanus en Jason, die elk 25.000 liter per minuut konden leveren, werden vervangen door Hephaistos en Poseidon, goed voor 45.000 liter per minuut. Inmiddels zijn er drie Havendienstschepen die elk 15.000 liter per minuut kunnen leveren. Medewerkers van de brandweer geven nog steeds wekelijks instructies aan het Havendienstpersoneel. Sinds 2016 is er een blusponton van de Havendienst met de naam 'Cerberus', die een pomp heeft van 30.000 liter. Deze werd voor de eerste keer ingezet bij de grote brand bij Icova.

In 2008 startten de samenwerkingsverbanden AYMA en AMAS, Amsterdam Mutual Aid System, waarbij de grote tankbedrijven in Amsterdam en op Schiphol het gigantische pomp- en slangenmaterieel aanschaffen en de regio's Amsterdam-Amstelland en Kennemerland het personeel leverden. Ook dit systeem wordt opgenomen in de GBA. We gaan dus nog veel spectaculaire oefeningen en hopelijk weinig branden zien met dit machtige materieel.